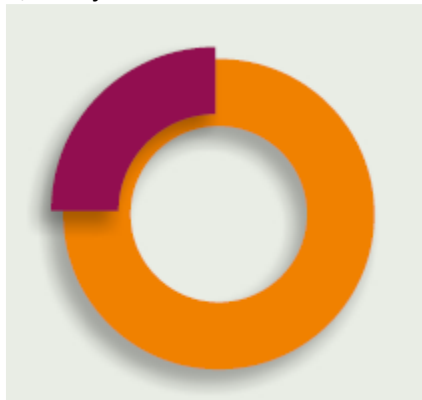

Švicarska u brojkama

STANOVNIŠTVO

8,5 milijuna stanovnika

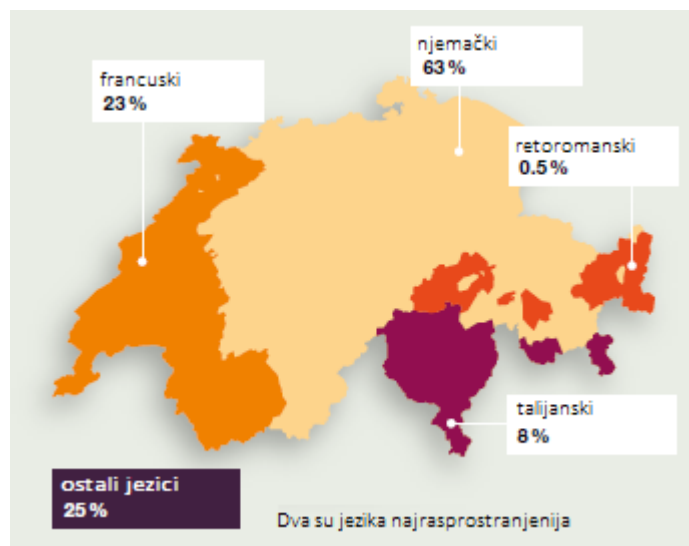
8 544 500 stanovnika
od kojih 2 148 300 nema švicarsku putovnicu

U Švicarskoj ima otprilike 8,5 milijuna stanovnika, od čega je 25 % stranih državljana. Više od polovice stanovnika koji nemaju švicarsku putovnicu rođeno je u Švicarskoj ili žive u njoj zadnjih deset godina. Većina stranih državljana dolazi iz država članica EU-a ili EFTA-e, većinom iz Italije (15 %), Njemačke (14 %) i Portugala (12 %). 17 % dolazi iz zemalja koje nisu države članice Europske unije.

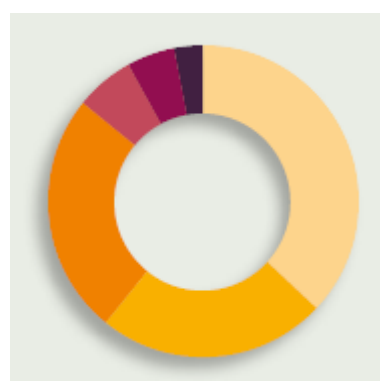
Kršćanska većina

67 % švicarskog stanovništva izjašnjava se da pripada kršćanstvu. Katolici su u većini u 14 kantona, dok su protestanti u većini u 3 kantona. U preostalim kantonima nema jasne većine. 25 % građana nisu članovi nijedne religije – taj se broj povećava zadnjih godina.

4 službena jezika

Švicarska je višejezična zemlja. Postoje četiri službena jezika: njemački, francuski, talijanski i retoromanski. 63 % stanovništva kao prvim jezikom govori (švicarsko)njemačkim, 23 % francuskim, 8 % talijanskim i 0,5 % retoromanskim. U Švicarskoj se govori i engleskim, portugalskim, albanskim (3 do 5 % stanovništva) te raznim drugim jezicima. Mnogi se stanovnici izjašnjavaju kao bilingvalni.

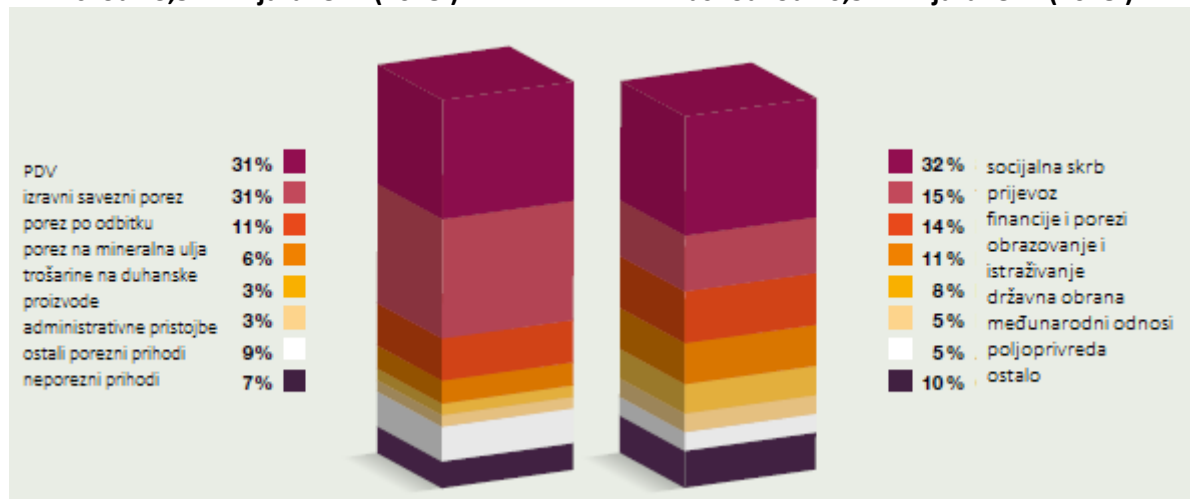

37 % rimokatolika
24 % pripadnika Protestantske reformirane crkve
25 % ne izjašnjava vjersku pripadnost
6 % ostale kršćanske denominacije
5 % islamske denominacije
3 % ostalo/neutvrđeno

SAVEZNE FINANCIJE

Primici od 73,51 milijardi CHF (2018.)

Rashodi od 70,57 milijardi CHF (2018.)

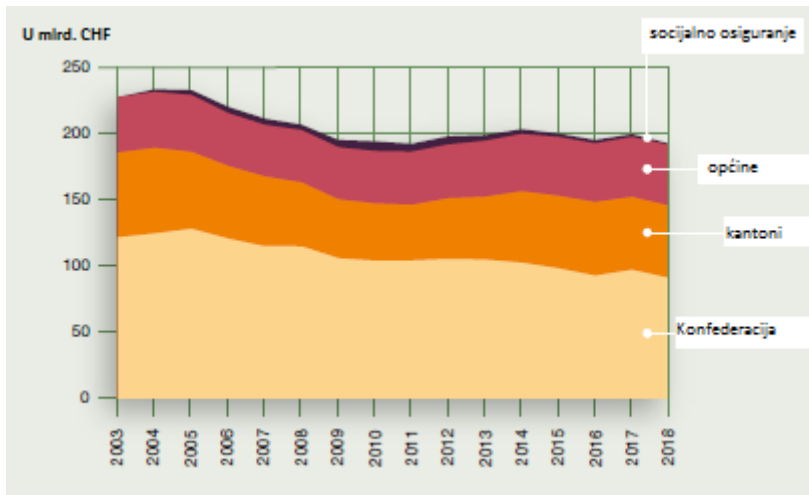

Izravni savezni porez i PDV glavni su izvor prihoda Konfederacije te trenutno ukupno donose 45 milijardi CHF. Izravni savezni porez podiže se za dohotke privatnih osoba (progresivno, najviše do 11,5 %) i za poslovnu dobit (8,5 %). PDV iznosi 7,7 % za većinu robe i usluga. U Saveznom ustavu utvrđuju se koje poreze Konfederacija smije podizati.

Otpriblike trećina saveznih rashoda – 22 milijarde CHF – izdvaja se za socijalnu skrb. Polovica tog iznosa izdvaja se za mirovinsko osiguranje (OASI), a šestina za invalidsko osiguranje. Druga velika područja rashoda jesu zdravstveno osiguranje (smanjenje premija), migracija i dodatna davanja u okviru OASI-ja. Socijalna skrb jedno je od najbrže rastućih područja saveznih rashoda.

Ograničenje zaduživanja

Ustavom se propisuje da Konfederacija neprestano održava ravnotežu svojih rashoda i primitaka. Potrebno je ostvariti višak kad je gospodarstvo snažno, a može se trošiti više nego što se uprihoduje kad je gospodarstvo slabo. To ograničenje zaduživanja prvi je put primijenjeno 2003. Od tada se savezni dug smanjio za četvrtinu, sa 124 milijarde CHF na 99 milijardi CHF. U tom pogledu Švicarska dobro stoji u usporedbi s drugim zemljama: državno zaduženje iznosi oko 28 % bruto domaćeg proizvoda (BDP).

Od saveza država do savezne države POVIJEST ŠVICARSKE

Švicarska se razvijala tijekom stoljeća iz udruženja različitih saveza u konfederaciju država i konačnu u saveznu državu koju poznajemo danas. Njezine državne granice i neutralnost utvrđeni su i priznati međunarodno 1815.

Njezin je politički sustav uspostavljen Saveznim ustavom 1848. Od tada, ovlasti savezne vlade, politička prava i politička raznolikost znatno su se povećali.

1874., 1891. |
**Proširena demokracija
INICIJATIVA, REFERENDUM**

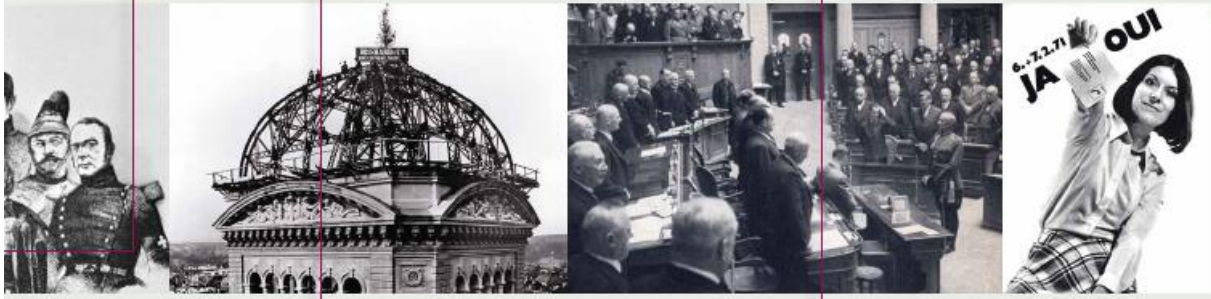
Revidiranim Saveznim ustavom savezna je vlada preuzela više dužnosti te su se proširila demokratska prava na saveznoj razini. Referendum je uveden 1874., a građanska inicijativa 1891. Parlament je 1891. izabrao prvog katoličkog konzervativca (danas CVP) u vladu. Prvi put od 1848. članovi Saveznog vijeća nisu više bili samo liberali.

1919., 1929. |
**Razmjerna zastupljenost
PUT PREMA KONSENZUSNOJ
DEMOKRACIJ**

Nacionalno vijeće izabrano je 1919. na razmjernoj osnovi te je i drugi katolički konzervativac ušao u Savezno vijeće. Član Stranke poljoprivrednika, obrtnika i građana (danas SVP) ušao je u Savezno vijeće 1929.

1971. | **Jednake mogućnosti
PRAVO GLASA ZA ŽENE**

U veljači 1971. 66 % biračkog tijela koje su tada činili isključivo muškarci, glasovalo je za to da se ženama osigura pravo glasa na saveznoj razini. Nakon te je odluke većina kantona i općina i dala ženama pravo glasa.

1900

1950

2000

1914. – 1918. |
**Prvi svjetski rat, opći štrajk
SOCIJALISTIČKE IDEJE**

Siromaštvo i nezaposlenost tijekom Prvog svjetskog rata i socijalističke ideje koje su proizašle iz Ruske revolucije doveli su do općeg štrajka

1939. – 1945. | **Drugi svjetski
rat**

**UKLJUČIVANJE
LJEVICE**

Drugi svjetski rat doveo je do približavanja lijeve i desne političke opcije. Parlament je 1943. izabrao socijalnog demokrata u vladu, a 1951. ljevičarska stranka dobila je drugo mjesto u Saveznom vijeću. Savezno vijeće od 1959. sastoji se od članova iz četiri političke stranke („magična formula”. str. 43.).

2000 | **Treći Savezni ustav
KONTINUITET I OTVORENOST**

U potpuno revidiranom Saveznom ustavu naglašavalo se partnerstvo između Konfederacije i kantona te se njime uređivala raspodjela dužnosti. Švicarsku su glasači 2000. odobrili bilateralne sporazume između Švicarske i Europske unije. Dvije godine poslije glasovali su za ulazak u Ujedinjene narode.

Konfederacija, kantoni i općine
FEDERALIZAM

Švicarska je savezna država: državna vlast dijeli se između savezne vlade, kantona i općina. Kantoni i općine imaju široku ovlast u ispunjavanju svojih odgovornosti.

Federalizam omogućuje da Švicarska postoji kao jedno tijelo – unatoč četirima jezičnim kulturama i razlikama u regionalnim značajkama.

Konfederacija

Švicarska, koja se naziva i Švicarska Konfederacija, savezna je država od 1848. Saveznim ustavom utvrđuju se dužnosti i odgovornosti Konfederacije. U to su uključeni švicarski odnosi s ostatkom svijeta, obrana, državna cestovna mreža i nuklearna energija. Švicarski Parlament, tj. Savezna skupština, sastoji se od Nacionalnog vijeća i Vijeća država, vlada se sastoji od sedam saveznih vijećnika, a Savezni Vrhovni sud odgovoran je za državnu sudsku praksu. Konfederacija se, među ostalim, financira izravnim saveznim porezom.

- 11 % svih švicarskih građana živi izvan Švicarske („Švicarci u inozemstvu“).
- 85 % domaćeg stanovništva živi u urbanim područjima.
- Primici od izravnog saveznog oporezivanja iznose 31 % ukupnih prihoda Konfederacije.

Kantoni

Konfederaciju čini 26 kantona, koji su poznati i kao „države“. Svaki kanton ima vlastiti parlament, vladu, sudove i ustav. Kantonski ustavi ne smiju biti protivni Saveznom ustavu. Kantoni provode zahtjeve Konfederacije, ali određuju svoje aktivnosti u skladu s vlastitim potrebama. Imaju široku ovlast u odlučivanju o načinu na koji će ispuniti svoje odgovornosti, primjerice u područjima obrazovanja i zdravstva, kulturnih i policijskih pitanja. Svaki kanton ubire kantonski porez.

- Bruto domaći proizvod po stanovniku u kantonu grad Basel više je nego triput veći nego u kantonu Uri.
- U državnom planu fiskalnog izravnavanja, Konfederacija i sedam kantona su neto davatelji, a 19 kantona su neto korisnici.
- Narodne skupštine (Landsgemeinden) i dalje se održavaju u kantonima Appenzell Innerrhoden i Glarus.

Općine

26 kantona podijeljeno je u općine. Svaki kanton samostalno odlučuje o raspodjeli odgovornosti između njega i općina. Odgovornosti općina uključuju urbanističko planiranje, upravljanje školama, socijalnu skrb i vatrogasnu službu. Veće općine i gradovi imaju vlastite parlamente i organiziraju vlastite referendume. U manjim općinama odluke donose građani na općinskim skupštinama. Svaka općina ubire općinski porez.

- Najmanja općina (Kammersrohr, SO) ima 29 stanovnika, a najveća oko 415 000 (Grad Zürich).
- Svake se godine u prosjeku spoji oko 30 općina, tako da se ukupan broj općina smanjuje.
- U četiri od pet općina građani s pravom glasa odlučuju o političkim pitanjima na općinskim skupštinama.

Temelji IZRAVNA DEMOKRACIJA

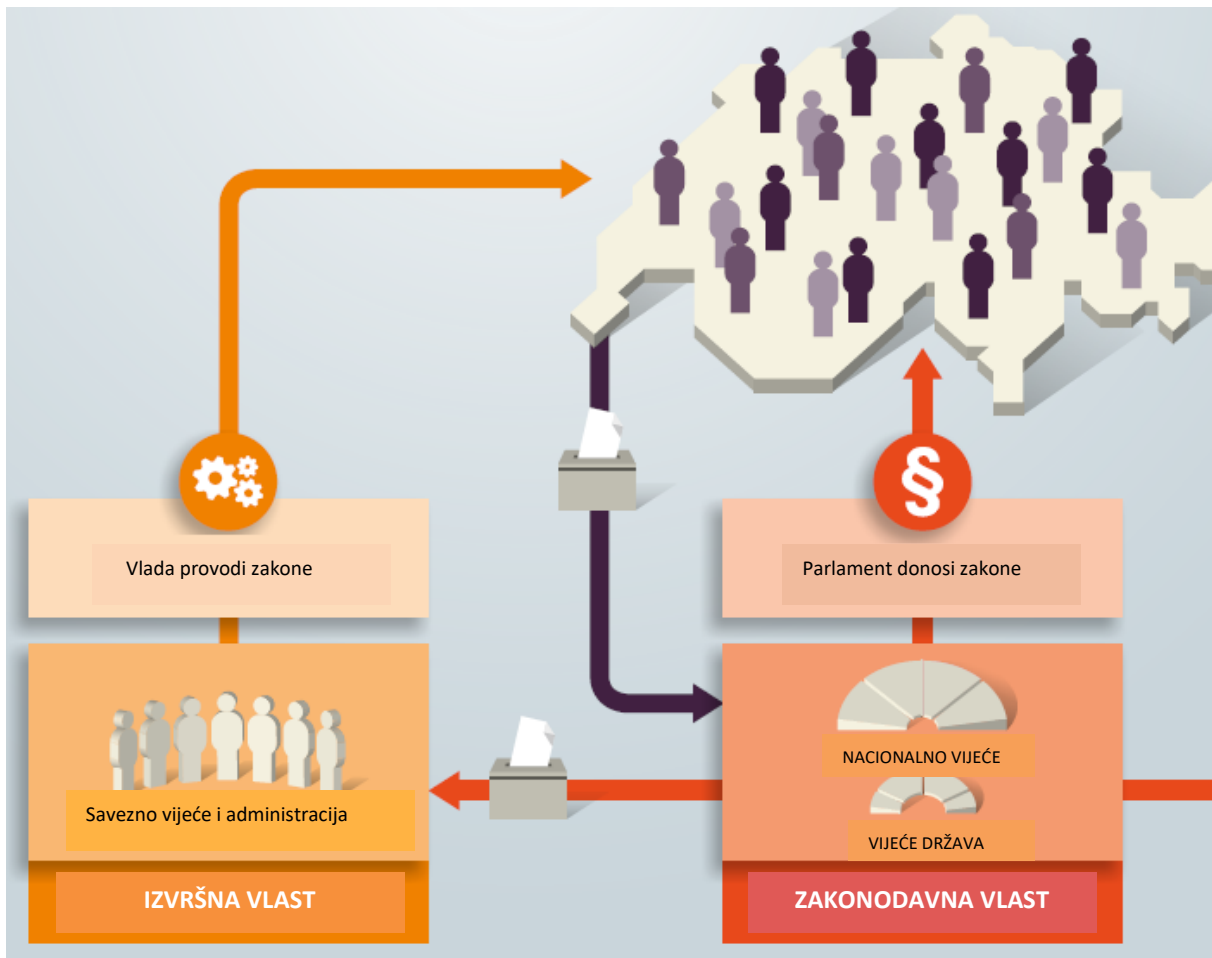
Zgrada Parlamenta u Bernu: Udruga malih poljoprivrednika podnosi peticiju o genskoj tehnologiji. Član Parlamentarnih službi prima popise s potpisima.

Dioba vlasti	16
Izbori i glasovi	18
Stranke	20

Temeljno načelo demokracije DIOBA VLASTI

Diobom vlasti sprječava se da jedna osoba ili institucija ima svu moć, a time se pridonosi zaustavljanju zlorabe ovlasti. Ovlasti su podijeljene između triju državnih vlasti, odnosno zakonodavne, izvršne i sudske. Svaka osoba može istodobno pripadati samo jednoj od triju državnih vlasti. Švicarska je uvela diobu vlasti kad je 1848. osnovana nova savezna država.

Provođenje zakona

Savezno vijeće djeluje kao švicarska vlada. Ono upravlja zemljom te provodi zakone i druge odluke koje donese Parlament. Svaki od sedam članova Saveznog vijeća na čelu je jednog od sedam saveznih odjela koji zajedno s Uredom saveznog kancelara čine Saveznu administraciju.

Donošenje zakona

Parlament se sastoji od Nacionalnog vijeća i Vijeća država. Dva vijeća imaju jednake ovlasti, a zajedno čine Jedinствену saveznu skupštinu. Parlament donosi zakonodavstvo i nadzire aktivnosti Saveznog vijeća i Saveznog vrhovnog suda.

Tumačenje zakona

Savezni vrhovni sud najviši je sud u Švicarskoj. Njegova je zadaća osigurati ujednačenu primjenu zakona i poštovanje prava običnih ljudi. Kao najviši žalbeni sud odlučuje i o sporovima između pojedinaca i države ili između Konfederacije i kantona.

Tko koga bira?

U Švicarskoj oko 5,5 milijuna muškaraca i žena može glasovati na saveznim izborima. Osobe mlađe od 18 i strani državljani nemaju pravo glasa na saveznoj razini.

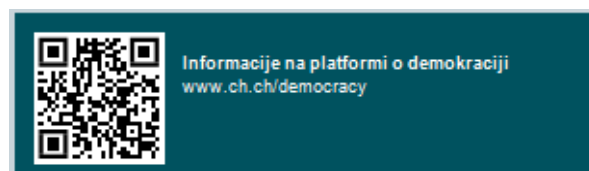
Švicarski glasači biraju zastupnike u Parlamentu (zakonodavna vlast). Zbog toga je biračko tijelo vrhovno švicarsko političko tijelo. Državno vijeće predstavlja sve stanovništvo, dok Vijeće država predstavlja 26 kantona. Savezni izbori održavaju se svake četiri godine.

Parlament bira članove raznih tijela:

- Izvršne vlasti: sedam članova Saveznog vijeća i Saveznog kancelara. Njihov mandat traje četiri godine i može ih se ponovno izabrati. (str. 42.)
- Sudske vlasti: predsjednika Saveznog vrhovnog suda te suce Saveznog vrhovnog suda i tri savezna prvostupanjska suda. (str. 80.)
- Švicarskog državnog odvjetnika: Državno odvjetništvo Švicarske istražuje i kazneno progona savezna kaznena djela, kao što su djela koja uključuju upotrebu eksplozivnih naprava i špijunažu te kaznena djela koja počine savezni zaposlenici tijekom obavljanja svojih dužnosti. www.bundesanwalt.ch

Tko koga provjerava?

Parlament nadgleda Savezno vijeće i Saveznu administraciju, savezne sudove i Državno odvjetništvo. Članovi Parlamenta biraju se na izborima i odgovaraju narodu.

Politička prava

IZBORI I GLASOVANJE

Građani Švicarske više su uključeni u upravljanje zemljom nego što je to slučaj u gotovo svakoj drugoj državi svijeta. Svi švicarski građani stariji od 18 godina imaju pravo glasa na nacionalnoj razini. Uz parlamentarne izbore koji se održavaju svake četiri godine, biračko tijelo može iznijeti svoja mišljenja do četiri puta godišnje na izravnim izborima o određenim političkim pitanjima. U većini slučajeva, glasa se o nekoliko prijedloga na svakom glasačkom listiću.

Ustav i zakoni

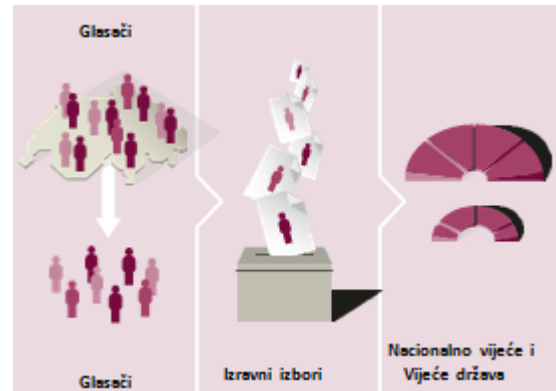
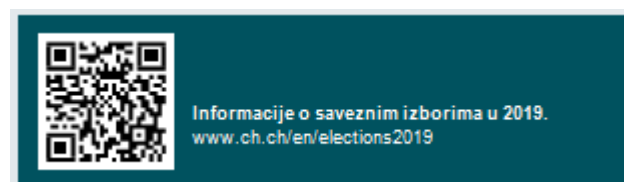
Glasovati se mora i o svakoj izmjeni Ustava (obvezni referendum). Za izmjene Ustava mora postojati pristanak većine građana i kantona (dvostruka većina). S druge strane, glasovanje u pogledu revidiranog ili novog zakona održava se samo ako se zatraži referendum. Novi se zakon prihvaća ako većina biračkog tijela glasa za njega (obična većina).

Savezni glasovi i izbori 2020.

U 2020. savezna glasovanja održat će se na sljedeće nedjelje:

9. veljače/februara, 17. svibnja/maja, 27. rujna/septembra i 29. studenoga/novembra. Savezno vijeće odlučuje barem četiri mjeseca unaprijed o kojim će se prijedlozima glasovati.

Savezni izbori održavaju se svake četiri godine. Zadnji izbori održali su se 20. listopada/oktobra 2019.

Pravo glasa i pravo biti izabran na izborima

Svatko tko može glasovati nema samo pravo glasa na parlamentarnim izborima, nego se može i kandidirati na izborima. Švicarski građani koji žive u inozemstvu imaju pravo glasa na izborima za Državno vijeće te, u nekim kantonima, za Vijeće država.

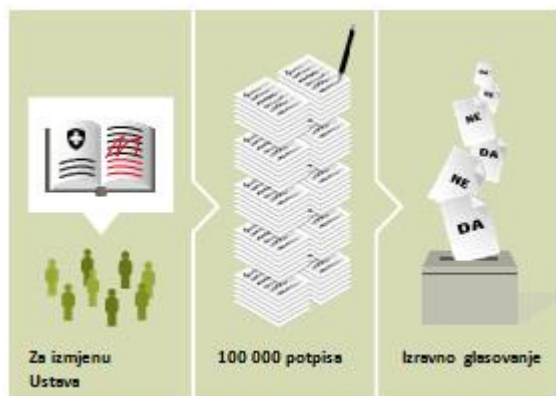
Nacionalno vijeće i Vijeće država

200 članova Nacionalnog vijeća i 46 članova Vijeća država biraju izravno građani. Izbori se održavaju svake četiri godine tajnim glasovanjem. Jedina je iznimka kanton Appenzell Innerrhoden, u kojem Narodna skupština (*Landsgemeinde*) i dalje bira dizanjem ruku svojeg predstavnika u Vijeću država.

- Izlaznost na savezne izbore bila je 45 % (2015.: 48 %).
- U 2019., 4645 žena i muškaraca kandidirali su se na izborima na Nacionalno vijeće (2015.: 3788).
- Na saveznoj razini, žene imaju pravo glasa od 1971.

SREDSTVA IZRAVNE DEMOKRACIJE

GRAĐANSKA INICIJATIVA

Izmjena Ustava

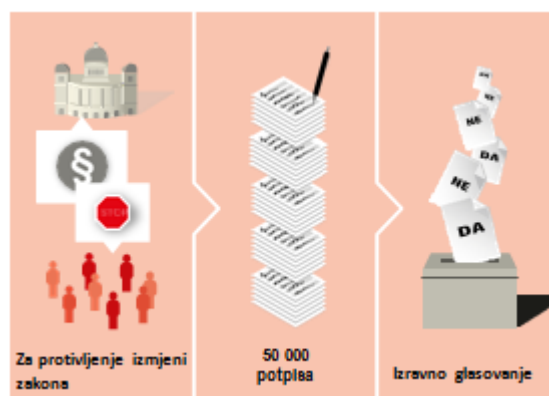
Građani mogu pokrenuti građansku inicijativu kojom traže izmjenu Ustava, ali ne i bilo koje druge vrste zakona. Svaki švicarski građanin koji ima pravo glasa može potpisati građansku inicijativu, a skupina od najmanje sedam građana (odbor inicijative) može pokrenuti vlastitu građansku inicijativu.

100 000 potpisa

Prije održavanja glasanja o građanskoj inicijativi, odbor inicijative mora prikupiti 100 000 potpisa za prijedlog u roku od 18 mjeseci. Savezno vijeće i Parlament predložit će treba li prijedlog prihvatiti ili odbiti. Kako bi se prijedlog prihvatio, većina građana i kantona mora glasati za njega (dvostruka većina). Ako ga se prihvati, obično je potrebno novo zakonodavstvo ili izmjena postojećeg zakonodavstva kako bi se provela nova odredba Ustava.

- Građanske inicijative uvedene su 1891. na saveznoj razini.
- Od tada se glasovalo o 216 građanskih inicijativa. Samo su 22 prihvaćene.
- Na dan 31. prosinca/decembra 2019., 16 inicijativa bilo je u fazi prikupljanja potpisa, 16 ih je čekalo odobrenje Saveznog vijeća ili Parlamenta, a tri su bile spremne za glasanje.

NEOBVEZNI REFERENDUM

Zaustavljanje novog zakona

Parlament donosi novo zakonodavstvo i izmjene postojećeg zakonodavstva. Građani mogu reagirati pozivanjem na referendum o novim zakonima i protiv određenih međunarodnih ugovora. Pravo na pozivanje na referendum važan je element švicarske izravne demokracije.

50 000 potpisa

Švicarski građani koji imaju pravo glasa mogu potpisati zahtjev za održavanje referenduma. Kako bi se referendum održao, mora ga zatražiti osam kantona (referendum koji zahtijevaju kantoni) ili se mora prikupiti 50 000 valjanih potpisa u roku od 100 dana. Novi zakon stupa na snagu ako većina glasača glasa za (obična većina). Ako većina glasa protiv, nastavlja se primjenjivati postojeći zakon.

- Referendum je uveden 1874.
- Od tada je održano 190 neobveznih referenduma, a glasači su odbili 80.
- Na dan 31. prosinca 2019., razdoblje za održavanje referenduma teklo je za 21 savezni akt i odluku. Prikupljali su se potpisi za glasanje o šest prijedloga.